

mgr Robert Godek
studia III stopnia
Wydział Filozoficzny
Uniwersytet Papieski
Jana Pawła II w Krakowie

Stępnina 20.02.2018 r.

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Rozprawa nosi tytuł: „Fundamenty wspólnoty w ujęciu Dietricha von Hildebranda”. Autor starał się ukazać związek problematyki wspólnotowej ze sferą wartości i z Hildebrandowską koncepcją osoby oraz uzasadnić możliwość stosowania kategorii wspólnoty do adekwatnego opisu rzeczywistości społecznej. Zastosowana struktura pracy (rozdziały i paragrafy) ma z jednej strony wyodrębnić jej części, stanowiące do pewnego stopnia samodzielne całości (kolejne rozdziały), z drugiej zaś zachować jednolity ciąg myślowy prowadzący od ukazania tła kontekstowego, historycznego i metodologicznego do przedstawienia na podstawie filozofii von Hildebranda najważniejszych elementów teorii wspólnoty i jej związku ze sferą aksjologiczną, a także zarysowanego przez niemieckiego filozofa ontologicznego porządku rzeczywistości i znaczenia jego teorii (układ paragrafów – od 1 do 36). Właściwa część rozprawy poprzedzona jest wprowadzeniem do badanej problematyki, w ostatniej części podana jest stanowiąca podstawę argumentacji bibliografia w ujęciu podmiotowym i przedmiotowym.

W pierwszych rozdziałach pracy, na podstawie dostępnych źródeł przybliżono stosowane aktualnie do opisu sfery społecznej pojęcia, bliskie kategorii wspólnoty, takie jak: styczności i stosunki społeczne, więzi społeczne, społeczeństwo, naród, ojczyzna, państwo i in. Następnie przedstawiono teorię Ferdynanda Tönniesa (1887 r.) uznawaną za chronologicznie pierwsze wyodrębnienie kategorii wspólnoty. Tönnies wyróżnił dwa, idealne modele bytów społecznych: *Gemeinschaft* – wspólnotę i *Gesellschaft* – stowarzyszenie. Wspólnota w tym ujęciu ma charakter organiczny, wynika z naturalnych uwarunkowań współżycia ludzi, w tym ich bliskości przestrzennej. Jej przykładami są takie byty społeczne jak: rodzina, małżeństwo, pokrewieństwo, sąsiedztwo, klan, lud, gmina i in. Stowarzyszenia to wg Tönniesa stan społeczeństwa, który ma charakter bardziej projektowany niż naturalny, oparty jest na kontrakcie (umowie) zawierającym między jednostkami. Przykładami tego typu bytów społecznych są twory takie jak: państwo, spółka handlowa, towarzystwo naukowe, związki celowe, stowarzyszenia społeczne i in.

Przedstawienie teorii wspólnoty Dietricha von Hildebranda poprzedzono w pracy ukazaniem głównych elementów fenomenologicznej metody prowadzenia badań filozoficznych. Ukazano założenia i cele tej metody przyjęte przez Edmunda Husserla i jego uczniów, w tym realistyczną szkołę fenomenologii Adolfa Reinacha i materialną etykę wartości Maxa Schelera.

W następnych paragrafach dokonano prezentacji biografii Dietricha von Hildebranda oraz omówiono węzłowe punkty jego metody filozoficznej, w tym: cechy poznania filozoficznego jako jednego ze sposobów poznawania rzeczywistości, personalistyczne ujęcie bytu ludzkiego, odkrywany za pośrednictwem analizy apriorycznej, zorientowany teocentrycznie ład aksjologiczny i związany z nim porządek metafizyczny, koncepcję pozytywnego i negatywnego centrum osoby, odpowiedzi na wartość i in.

Rozdział czwarty rozprawy poświęcono problematyce osoby i stanowiącym podstawę wspólnot relacjom międzyosobowym. Wychodząc od Hildebrandowskiego rozumienia ludzkiej indywidualności, wskazano na istotną cechę bytu osobowego, jaką jest duchowa styczność z innymi. W paragrafach od 12. do 17. ukazano wyróżnione przez niemieckiego filozofa różne typy interpersonalnych relacji. Zaprezentowany został możliwy formalny lub materialny charakter tego typu relacji, ukazano najdoskonalszą formę związków między ludźmi, za jaką myśliciel uznaje relację zjednoczenia osób, budowaną poprzez różne typy miłości. Scharakteryzowano także oryginalną właściwość, która wg Hildebranda przynależy wartościom, jaką jest ich moc jednocząca (*virtus unitiva*). Omówiono również aksjologiczne uwarunkowania związków międzyosobowych, w paragrafie 17. zaś podsumowano tę część rozważań, ukazując znaczenia więzi i wspólnoty w urzeczywistnianiu specyficznych cech świata wartości.

Rozdziały V do VIII (paragrafy 18 – 34) rozprawy poświęcone zostały analizie teorii wspólnoty Dietricha von Hildebranda przedstawionej w jego pracy „Metafizyka wspólnoty. Rozważania nad istotą i wartością wspólnoty” wydanej w Niemczech w 1930 r., w języku polskim zaś opublikowanej w całości po raz pierwszy w Krakowie w 2012 r.

W tej części scharakteryzowano specyficzne cechy przestrzeni międzyosobowych wyróżnionych przez Hildebranda, omówiono czynniki wspólnototwórcze, do których należą: relacje oparte na miłości, akty społeczne oraz określone warunki życiowe. Dalej wskazano szczególne powiązanie bytów wspólnotowych ze sferą aksjologiczną, które powodowane jest przez przywołaną powyżej jednoczącą moc wartości. Następnie ukazano charakter bytów wspólnotowych na tle analizowanych przez niemieckiego myśliciela całości istniejących w szeroko pojętym porządku ontologicznym jako „quasi – substancji” - jedności istniejących

obiektywnie, których cechą jest jakiś stopień zespolenia objętych nią osób. W kolejnych paragrafach scharakteryzowano różne typy tak pojmowanych całości: wspólnoty dwuosobowe i wieloosobowe, formalne i materialne, wspólnoty więzi, Kościół jako najdoskonalszą formę bytów tego rodzaju, ludzkość jako wspólnotę metafizyczną, wspólnoty kultury, wspólnoty pierwotnej solidarności i wspólnoty celowe. Omówiono obiektywne i subiektywne rozumienie przynależności osób do wspólnoty oraz relacje istniejące pomiędzy całościami wspólnotowymi, zwracając uwagę na niewłaściwe i właściwe, tj. oparte na odniesieniu do adekwatnej sfery wartości, kryteria ich hierarchizacji.

W rozdziale IX rozprawy (paragrafy 35 i 36) dokonano podsumowania przeprowadzonego badania, wskazując na aksjologiczny i personalistyczny fundament Hildebrandowskiej teorii wspólnoty, dzięki któremu może zostać przewyżczone opisywane często współcześnie ekskluzywne oddziaływanie wspólnot. Zauważono, że zarysowany przez filozofa sposób rozumienia bytów wspólnotowych bliski jest niektórym pojęciom stosowanym współcześnie w opisie sfery społecznej (więź społeczna, ojczyzna), a odniesienie do wartości pozwala na harmonijne połączenie niepowtarzalnej rzeczywistości osoby ze specyficzną rzeczywistością różnych typów międzyludzkich wspólnot.

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and flourishes, positioned in the lower right quadrant of the page.